

LAUSUNTO

Helsinki 20.5.2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

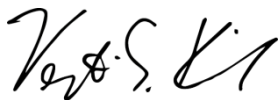
Viite: HE 56/2026 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lisätietoja: erityisasiantuntija Minttu Ojanen, minttu.ojanen@gmail.com, p. 050 462 3347

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Lausunto

Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet

Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti kehittää hyvinvointialueiden rahoitusmallia hallitusti ja ennakoivasti perustuslain mukaiset palvelut turvaten. SOSTE esittää, että lainsäädännöstä tulisi ilmetä selkeät kriteerit sille, milloin hyvinvointialue on sellaisessa taloudellisessa tilanteessa, että sen edellytykset turvata asukkaidensa palvelut ovat vakavasti vaarantuneet.

Esityksen mukaan valtiontaloudellisten säästöjen toteuttamiseksi hyvinvointialueiden rahoituslain 7§ muutettaisiin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon vuosittaisesta palvelutarpeen kasvusta otettaisiin rahoituksessa huomioon vuodesta 2027 alkaen 60 prosenttia nykyisen 80 prosentin sijaan. SOSTE ei kannata esitystä, koska hyvinvointialueiden omavastuuosuuden toistuva kasvattaminen ajaa alueet ja niiden asukkaat kohtuuttomaan tilanteeseen, koska hyvinvointialueilla ei ole valtion rahoituksen lisäksi muita tulonlähteitä kuin asiakasmaksut. Asiakasmaksut ovat paikoin jo niin korkealla tasolla, että ne estävät tarpeenmukaista palveluihin hakeutumista.

Sosiaali- ja terveystalouden rahoitukseen on tehty valtiontaloudellisia säästöjä rahoituslain muutosten lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilainsäädännön velvoittavuutta keventämällä. Hyvinvointialueiden toistama viesti, ettei niiden rahoitusta tulisi leikata ilman samanaikaista velvoitteiden karsimista, on hyvinvointialueiden asukkaiden näkökulmasta ongelmallinen. SOSTE korostaa, että hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien vähentäminen tai velvoittavuuden väljentäminen vaikuttaa suoraan sosiaali- ja terveystalouden saatavuuteen, saavutettavuuteen ja laatuun sekä lisää alueellista eriarvoisuutta.

Palvelutarvemallin päivitykset ja palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen

SOSTE kannattaa esitykseen sisältyviä palvelutarvemallin päivitykseen ja tietopohjan laadun turvaamiseen liittyviä muutoksia. SOSTE korostaa, että diagnoositietojen kirjaamisiin ja tietojärjestelmiin liittyviin ongelmiin tulee löytää ratkaisut, jotta aito tiedolla johtaminen on mahdollista.

Yleistä hyvinvointialueiden rahoitusmallista

SOSTE pitää tärkeänä, että rahoitusmallin kehittämisessä keskityttäisiin myös pitkän aikavälin hyvinvointivaikutuksiin eikä pelkästään lyhyen aikavälin kustannuskehitykseen. Rahoitusmallin tavoitteet tulee kirkastaa ja määritellä selkeästi

suhteessa sote-uudistuksen alkuperäiseen päämäärään: painopisteen siirtämiseen korjaavista palveluista varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn. Kehittämisen tulee olla hallittua, ennakoitavaa ja tutkimusnäyttöön perustuvaa.

SOSTE katsoo, että rahoitusmallia tulisi kehittää suuntaan, joka vahvistaa ennakoivan ja ehkäisevän työn kannustimia. Rahoituksen tarveperusteisuuden ja ennaltaehkäisyn välinen jännite on ratkaistava. Tätä varten tulee käynnistää laaja, tutkimusnäyttöön nojaava selvitystyö, jossa arvioidaan eri mittarien vaikutuksia kannustimiin, kustannuskehitykseen ja hyvinvointieroihin.

SOSTE korostaa, että rahoitusmallin tulee:

- tehdä ennaltaehkäisevästä työstä taloudellisesti ja toiminnallisesti kannattavaa,
- kannustaa vahvistamaan perustason palveluja,
- huomioida tasapainoisesti sekä sosiaali- että terveyspalvelut,
- ehkäistä alueiden eriytymistä kestävällä ja läpinäkyvällä tavalla.